

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně senátu Veroniky Juříčkové a soudců Tomáše Langáška a Jana Kratochvíla v právní věci žalobce: **B. V.**, proti žalovanému: **Ministerstvo spravedlnosti**, sídlem Vyšehradská 427/16, Praha 2, týkající se žaloby proti rozhodnutím žalovaného ze dne 5. 12. 2022, č. j. MSP-374/2022-OSV-OSV/2 a č. j. MSP-441/2022-OSV-OSV/2, o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 12. 1. 2023, č. j. 51 A 95/2022-17,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost žalobce proti výrokům I, IV a V usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 12. 1. 2023, č. j. 51 A 95/2022-17, **se odmítá**.
- II. Kasační stížnost žalobce proti výrokům II a III usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 12. 1. 2023, č. j. 51 A 95/2022-17, **se zamítá**.
- III. Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti proti výrokům I, IV a V usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 12. 1. 2023, č. j. 51 A 95/2022-17.
- IV. Žalobce **nemá** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti proti výrokům II a III usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 12. 1. 2023, č. j. 51 A 95/2022-17.
- V. Žalovanému **se nepřiznává** náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti proti výrokům II a III usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 12. 1. 2023, č. j. 51 A 95/2022-17.

Odůvodnění:

I. Vymezení případu

[1] V záhlaví označeným rozhodnutím č. j. MSP-374/2022-OSV-OSV/2 žalovaný zamítl odvolání žalobce a potvrdil rozhodnutí Okresního soudu v Kutné Hoře ze dne 26. 4. 2022, č. j. 26 Si 56/2022-4, ve věci žádosti žalobce o informace dle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, již žalobce požadoval poskytnout informaci, kdo a proč pověřil v konkrétním soudním řízení vyšší soudní úřednici (jmenovanou v žádosti) činit v tomto řízení úkony a z jakého důvodu jmenovaná vyšší soudní úřednice (dále jen „VSÚ“) vyžadovala účast a úkony dne 10. 6. 2016 OO-PČR-Čáslav. V záhlaví označeným rozhodnutím č. j. MSP-441/2022-OSV-OSV/2 žalovaný zamítl odvolání žalobce a potvrdil rozhodnutí Okresního soudu v Kutné Hoře ze dne 19. 5. 2022, č. j. 26 Si 61/2022-4, ve věci žalobcovy žádosti o informace ohledně mechanismu přidělování věcí soudcům a VSÚ, změn tohoto mechanismu, oprávnění VSÚ činit úkony, jaká protikorupční opatření byla přijata u Okresního soudu v Kutné Hoře a proč uvedený okresní soud ignoruje konkrétní zákony vůči žalobci.

[2] Proti oběma rozhodnutím žalovaného se žalobce bránil žalobou u Krajského soudu v Praze, v níž současně požádal o osvobození od soudních poplatků a přiznání právní pomoci. Krajský soud v Praze usnesením ze dne 20. 12. 2022, č. j. 51 A 95/2022-2, vydaným asistentem soudce, vyzval žalobce k doplnění formuláře „Potvrzení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech“ nebo k jinému způsobu osvědčení osobních, majetkových a výdělkových poměrů (výrok I) a současně vyzval žalobce k zaslání žalobou napadených rozhodnutí (výrok II). K námitkám žalobce Krajský soud v Praze rozhodl předsedkyní senátu v záhlaví označeným usnesením tak, že výrokem I potvrdil výrok II usnesení č. j. 51 A 95/2022-2, výroky II a III napadeného usnesení zamítl žalobcovu žádost o osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce a výroky IV a V usnesení vyzval žalobce k úhradě soudního poplatku za žalobu a k odstranění vad žaloby (podrobněji specifikovaných ve výroku V usnesení).

II. Kasační stížnost a vyjádření žalovaného

[3] Žalobce (dále jen „stěžovatel“) podal proti usnesení krajského soudu kasační stížnost, v níž se domáhal změny výroku I napadeného usnesení tak, že se výrok II usnesení č. j. 51 A 95/2022-2 nepotvrzuje; dále stěžovatel požadoval změnu výroků II a III napadeného usnesení tak, že se žádost nezamítá a že se žalobci přiznává osvobození od soudních poplatků a vyhovuje se jeho žádosti o ustanovení zástupce; výrok IV napadeného usnesení se ruší a výrok V usnesení bude změněn v návaznosti na změnu výroků I a III napadeného usnesení. Stěžovatel namítal, že jeho požadavky jsou důvodné, neboť na zaplacení soudního poplatku nemá dostatek finančních prostředků. Dle jeho názoru zavinil současný stav krajský soud. Stěžovatel odkázal na právní úpravu § 9 odst. 4 zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, dle jeho názoru soudy jednají proti jeho osobě a upírají mu právo dle § 36 odst. 3 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.“). Stěžovatel rovněž namítl, že je dána podjatost krajského soudu jako celku.

pokračování

[4] Žalovaný práva vyjádřit se ke kasační stížnosti nevyužil.

III. Posouzení Nejvyšším správním soudem

[5] Nejvyšší správní soud se nejprve zabýval přípustností kasační stížnosti.

[6] Podle § 104 odst. 3 písm. b) s. ř. s. je *kasační stížnost nepřipustná proti rozhodnutí, jímž se pouze upravuje vedení řízení.*

[7] Výrokem I napadeného usnesení krajský soud potvrdil výrok II usnesení č. j. 51 A 95/2022-2, vydaného asistentem soudce, jímž byl stěžovatel vyzván k odstranění nedostatku žaloby spočívajícího v nedoložení žalobou napadených rozhodnutí žalovaného. Nejvyšší správní soud připomíná, že již v usnesení ze dne 3. 6. 2014, č. j. 4 As 90/2014-11, dospěl k závěru, že *„přípustnost kasační stížnosti proti usnesení předsedy senátu, jenž rozhodoval (...) o námitkách proti rozhodnutí (výzvě k odstranění vad podání) vydaném vyšším soudním úředníkem, resp. asistentem soudce, je nutné posoudit s ohledem na to, o čem bylo vyšším soudním úředníkem, resp. asistentem soudce, rozhodováno; pokud šlo o rozhodnutí, jímž se pouze upravuje vedení řízení, pak je kasační stížnost nepřipustná [§ 104 odst. 2 písm. b) s. ř. s.]*. V posuzovaném případě, kdy byl výrokem I napadeného usnesení potvrzen výrok II usnesení vydaného asistentem soudce, je tak nutno posuzovat přípustnost kasační stížnosti s ohledem na obsah původního rozhodnutí asistenta soudce. Jedná-li se v takovém případě o rozhodnutí, jímž se pouze upravuje vedení řízení, je kasační stížnost v souladu s § 104 odst. 3 písm. b) s. ř. s. nepřipustná.

[8] Dle ustálené judikatury Nejvyššího správního soudu (viz usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 8. 2. 2012, č. j. 1 As 13/2012-12, rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 11. 2021, č. j. 6 As 195/2021-19, nebo ze dne 24. 2. 2023, č. j. 3 As 329/2022-24) je přitom procesní výzva k odstranění vad podání nepochybně rozhodnutím, jímž se pouze upravuje vedení řízení. Kasační stížnost směřující proti výroku I napadeného usnesení krajského soudu je tedy nepřipustná, neboť směřuje proti výzvě soudu k doložení žalobou napadených rozhodnutí žalovaného. Shodné závěry se vztahují také na kasační stížnosti napadený výrok V usnesení krajského soudu, jímž byl stěžovatel vyzván k odstranění dalších (v usnesení specifikovaných) vad žaloby. Výrokem IV napadeného usnesení byl pak stěžovatel vyzván k úhradě soudního poplatku. Rovněž výzva k úhradě soudního poplatku je dle judikatury Nejvyššího správního soudu rozhodnutím, jímž se pouze upravuje vedení řízení (viz usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 27. 2. 2006, č. j. 5 As 15/2005-47, č. 973/2006 Sb. NSS, rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 16. 4. 2008, č. j. 1 As 2/2008-47, nebo rozsudek ze dne 27. 9. 2022, č. j. 8 As 176/2022-14).

[9] S ohledem na výše uvedené proto Nejvyšší správní soud podle § 46 odst. 1 písm. d) s. ř. s. (ve spojení s § 120 s. ř. s.) odmítl kasační stížnost směřující proti výrokům I, IV a V napadeného usnesení pro nepřipustnost dle § 104 odst. 3 písm. b) s. ř. s. O tom, že proti těmto výrokům není kasační stížnost přípustná, byl ostatně stěžovatel v napadeném usnesení řádně krajským soudem poučen.

[10] Přípustná kasační stížnost tak směřuje proti výrokům II a III napadeného usnesení krajského soudu, jimiž byla zamítnuta stěžovatelova žádost o osvobození od soudních poplatků a žádost o ustanovení zástupce.

[11] Na úvod Nejvyšší správní soud připomíná, že podáním kasační stížnosti proti procesnímu rozhodnutí soudu (s výjimkou procesního rozhodnutí, jímž se řízení o žalobě končí) nevzniká stěžovateli poplatková povinnost (usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 9. 6. 2015, čj. 1 As 196/2014-19, č. 3271/2015 Sb. NSS). Usnesení, jímž krajský soud zamítl návrh na osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce, nepochybně je takovým procesním rozhodnutím. Stěžovatele tudíž netíží poplatková povinnost. Obdobné závěry platí podle rozšířeného senátu také pro povinnost být v řízení o kasační stížnosti zastoupen advokátem. Stěžovatel tedy nemusel být v tomto řízení zastoupen.

[12] Nejvyšší správní soud přezkoumal napadené usnesení krajského soudu v rozsahu výroků II a III a dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná.

[13] Podle § 36 odst. 3 věty první a druhé s. ř. s. *účastník, který doloží, že nemá dostatečné prostředky, může být na vlastní žádost usnesením předsedy senátu zčásti osvobozen od soudních poplatků. Přiznat účastníkovi osvobození od soudních poplatků zcela lze pouze výjimečně, jsou-li pro to zvlášť závažné důvody, a toto rozhodnutí musí být odůvodněno.* Osvobození od soudních poplatků představuje výjimku z pravidla, že žaloba proti rozhodnutí správního orgánu je na základě zákona zpoplatněna. Účelem je zejména ochrana účastníka řízení, který se nachází v tíživé finanční situaci, před nepřiměřeně tvrdým dopadem zákona o soudních poplatcích (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 6. 6. 2012, č. j. 2 Ans 6/2012-12).

[14] Krajský soud v napadeném usnesení správně odkázal na judikaturu Nejvyššího správního soudu, podle níž je nedostatek finančních prostředků na straně stěžovatele sice nezbytnou podmínkou pro přiznání osvobození od soudních poplatků (jejíž splnění v projednávané věci konstatoval), není však podmínkou jedinou. Podle usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 27. 5. 2010, č. j. 1 As 70/2008-74, č. 2099/2010 Sb. NSS, z mimořádné povahy osvobození od soudních poplatků vyplývá, že má bránit odepření spravedlnosti z důvodu nemajetnosti osoby, která se s uznatelnými důvody domáhá soudní ochrany svých práv. Nicméně i když je účastník řízení nemajetný a bylo by namístě přiznat mu osvobození od soudních poplatků, může mu je soud odepřít, a to zejména pro povahu sporu či sporů, které účastník vede. Osvobození od soudních poplatků totiž nemá být institutem umožňujícím nemajetným osobám vést bezplatně spory podle jejich libosti. Smyslem osvobození od soudních poplatků je zajistit, aby nedostatek prostředků nebránil v účinné soudní ochraně v případech, kdy určitá osoba nemá dostatek prostředků, a přitom je na místě, aby soudní spor vedla (neboť jde o věc skutečně se dotýkající její životní sféry).

[15] Krajský soud správně zohlednil dosavadní aktivity stěžovatele, který vyvolává desítky soudních sporů v návaznosti na jeho žádosti o poskytnutí informací. Ačkoli je nutno odmítnout *a priori* přijaté závěry krajského soudu o tom, že „u rozhodnutí tohoto typu nelze rozumně předpokládat, že by mohla mít bezprostřední dopad na žalobcovu životní sféru“, v posuzované věci se Nejvyšší správní soud ztotožnil s hodnocením krajského

pokračování

soudu, který na základě žalobních tvrzení a žalovaným předložených rozhodnutí konstatoval, že v daném případě se nejednalo o hrozbu takových dopadů. Nejvyšší správní soud rozumí tomu, že stěžovatel žádosti o poskytnutí informací, které byly předmětem žalobou napadených rozhodnutí žalovaného, podal v souvislosti s věcmi řešenými Okresním soudem v Kutné Hoře. Avšak s ohledem na vymezení požadovaných informací nelze mít za to, že se jedná o případy takového významu a naléhavosti, jež by vyžadovaly, aby stát stěžovateli umožnil vedení takových sporů na náklady státu. Krajský soud tedy stěžovateli správně osvobození od soudních poplatků nepřiznal.

[16] Nelze rovněž odhlížet od skutečnosti, že stěžovatel byl již v dřívějších soudních řízeních opakovaně poučen o podmínkách pro osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce pro řízení ve správním soudnictví.

[17] Protože u stěžovatele nebyly splněny podmínky pro osvobození od soudních poplatků, krajský soud správně rozhodl také o neustanovení zástupce.

[18] Stěžovatel v kasační stížnosti rovněž namítl podjatost krajského soudu, zejména předsedkyně senátu, a dále odvolacích senátů občanskoprávního úseku krajského soudu (konkrétně označených v kasační stížnosti).

[19] K uvedené námitce Nejvyšší správní soud podotýká, že v souzené věci, v níž je předmětem přezkumu rozhodnutí vydané soudem ve správním soudnictví, nemůže posuzovat podjatost odvolacích senátů občanskoprávního úseku krajského soudu. Pokud se jedná o námitku podjatosti předsedkyně senátu, která vydala napadené usnesení, Nejvyšší správní soud připomíná, že podle § 8 odst. 1 věty první s. ř. s. jsou *soudci vyloučeni z projednávání a rozhodnutí věci, jestliže se zřetelem na jejich poměr k věci, k účastníkům nebo k jejich zástupcům je dán důvod pochybovat o jejich nepodjatosti*. Stěžovatel neuvedl žádné konkrétní okolnosti, ze kterých by bylo možno usuzovat na poměr soudu či jmenované soudkyně k věci samé či k jejím účastníkům, a ani Nejvyššímu správnímu soudu nejsou žádné takové okolnosti známy. Pokud stěžovatel dovozuje podjatost z postupu krajského soudu a jmenované soudkyně v nyní projednávané věci, Nejvyšší správní soud podotýká, že podle § 8 odst. 1 poslední věty s. ř. s. *důvodem k vyloučení soudce nejsou okolnosti, které spočívají v postupu soudce v řízení o projednávané věci nebo v jeho rozhodování v jiných věcech*. Takové okolnosti tedy podjatost konkrétního soudce založit nemohou.

[20] Nejvyšší správní soud tak dospěl k závěru, že kasační stížnost proti výrokům II a III není důvodná, a proto ji podle § 110 odst. 1 věty poslední s. ř. s. zamítl.

IV. Náklady řízení

[21] Výrok o náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti proti výrokům I, IV a V napadeného usnesení krajského soudu se opírá o § 60 odst. 3 s. ř. s. (ve spojení s § 120 s. ř. s.), podle kterého nemá žádný z účastníků právo na náhradu nákladů řízení, byla-li kasační stížnost odmítnuta. O nákladech řízení o kasační stížnosti proti výrokům II a III napadeného usnesení krajského soudu Nejvyšší správní soud rozhodl podle § 60 odst. 1 a 7 s. ř. s. ve spojení s § 120 s. ř. s. Stěžovatel (žalobce), který nebyl ve věci úspěšný, nemá právo na náhradu nákladů řízení a úspěšnému žalovanému žádné náklady v řízení

o kasační stížnosti nevznikly. Proto mu Nejvyšší správní soud náhradu nákladů řízení nepřiznal.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 29. března 2023

Mgr. Ing. Veronika Juříčková
předsedkyně senátu